

VAIZDO ĮRAŠŲ PUBLIKAVIMO SVETAINIŲ APŽVALGA

Tyrimas atliktas UNESCO katedros humanitarams kartu su VŠĮ „Skaitmeninių bendruomenių link“

Kontaktas detalesnei informacijai: info@bendruomenes.lt

Įžanga

Vis labiau pingant ir populiarėjant skaitmeninėms vaizdo kameroms, fotoaparatus bei filmuojantiems ir fotografuojantiems mobiliems telefonams, paprasti piliečiai šiomis priemonėmis sukuria vis daugiau skaitmeninio turinio. Jau greitai bus galima naudotis ir plačiajuosčio interneto teikiamomis galimybėmis. Tai sudaro palankias sąlygas kurti, o greitu laiku ir lengvai publikuoti sukurtą skaitmeninį turinį.

UNESCO katedros Informatika humanitarams Matematikos ir informatikos institute bei viešosios įstaigos „Skaitmeninių bendruomenių link“ bendro darbo tikslas skatinti Lietuvos kaimiškųjų vietovių aktyvistus labiau įsitraukti į savo kūrybos skaitmeninės vaizdo medžiagos publikavimą internete.

Viena iš galimybių paskatinti kaimo aktyvistus teikti savo turinį būtų sukurta internetinė svetainė, kurioje jie galėtų lengvai publikuoti savo kūrybos produktus.

Apžvalgos tikslas

Išanalizuoti internete veikiančias filmukų publikavimo svetaines ir išsiaiškinti kokius iš jų naudojamų veiklos principų, vartotojų pritraukimo ir skatinimo būdų būtų galima pritaikyti, jeigu būtų kuriama speciali Lietuvos kaimiškųjų vietovių aktyvistų sukurtos vaizdo medžiagos publikavimo svetainė.

Publikavimo svetainių pasirinkimo analizei principai

Filmuotos medžiagos publikavimo svetainės analizei buvo pasirinktos 29-ios iš svetainėje www.econsultant.com pateikto 62 filmuotos medžiagos publikavimo svetainių sąrašo <http://www.econsultant.com/web2/videos-hosting-sharing-searching-services.html>.

Publikavimo svetaines galima suskirstyti į dvi grupes: svetainės į kurias filmukai įkeliami naudojant instaliuojamomis, papildomomis medžiagos įkėlimo programomis ir svetainės, į kurias medžiaga įkeliami tokiomis programomis nesinaudojant.

Svetainės, kurioms reikalinga papildoma programine įranga filmukams įdėti nebuvo nagrinėjamos kadangi laikytina, kad toks informacijos teikimas yra labiau apsunkintas nei paprasčiausias filmuko įkėlimas per svetainę ar kiti lengvesni būdai.

Nebuvo analizuojamos ir svetainės atitinkančios pirmąjį kriterijų, bet publikuojančios netinkamą turinį arba esančios labai specifiskomis ir iškrentančiomis iš bendro analizuojamų svetainių įvaizdžio.

Nagrinėtų svetainių tipai

Viso buvo išnagrinėtos 29-ios filmukų publikavimo svetainės. Suskirstyti svetaines į kelias tam tikras grupes nėra įmanoma, kadangi jos skiriasi daugeliu aspektų. Bendriausiu požiūriu svetaines galima būtų skirstyti pagal šiuos kriterijus.

Pagal publikuojamos medžiagos prieinamumą svetainės lankytojams:

- Visiškai atviros svetainės, kuriose įkelti filmukai yra tik vieši ir negalima nurodyti, kad tai tik asmeniniam naudojimui skirti filmukai nerodomi viešai;
- Dalinio viešumo svetainės, kuriose leidžiama pasirinkti kam bus prieinama įkelta medžiaga (pasirinkimai: medžiaga matoma visiems, tik draugams, tik šeimos nariams ir pan.);
- Beveik visiškai uždaros.

Pagal publikuojamos medžiagos rūšį:

- Svetainėje publikuojami tik filmukai;
- Publikuojama kelių rūšių medžiaga (filmukai, nuotraukos, tekstai, garso įrašai, nuotraukų prezentacijos).

Pagal medžiagos šaltinius:

- Publikuojama tik į tą svetainę įkelta medžiaga;
- Rodoma ir kitų svetainių medžiaga.

Pagal galimybes:

- Publikuojami visų vartotojų įkelti filmukai vienoje vietoje ir naudojama bendra paieška;
- Kiekvienam vartotojui suteikiamas atskiras tinklapis su konkrečiu adresu (tai kažkuo panašu į vbloging'ą).

Pagal orientaciją:

- Labiau orientuotos į sukurtų filmukų įkėlimą;
- Labiau orientuotos į medžiagos kūrimą pačioje svetainėje.

Pavyzdžiai:

<http://www.mediamax.com/> - beveik uždara svetainė;

<http://www.bolt.com/> - publikuojama, kelių tipų medžiaga (filmukai, nuotraukos, muzika);

<http://strmz.jot.com/WikiHome> <http://video.yahoo.com/> - publikuojama ne tik nuosava, bet ir kitose svetainėse patalpinta medžiaga;

<http://www.clipshack.com/> - svetainė skatinanti kūrybą pačioje svetainėje.

Svetainių galimybės skatinančios teikti daugiau turinio

Be abejo, visos svetainės yra labai suinteresuotos, kad jose atsirastų kuo daugiau turinio, todėl svetainės lankytojams ir naudotojams siūlomos galimybės, kuriomis jie pasinaudoję svetainei sukurtų papildomo turinio. Be tiesioginio sukurtos vaizdo medžiagos įkėlimo tai būtų:

- Tiesioginis vaizdo įrašymas per internetinę kamerą (pvz. sudainuoti dainą; papasakoti anekdotą; pakomentuoti svetainės medžiagą, naują knygą ar kino filmą; pateikti savo atsakymus į mėnesio klausimą).

- Naujos medžiagos kūrimas, pasinaudojant svetainė pateikta programa, kuri leidžia on-line „miksiuoti“ kelis kitų vartotojų svetainėje jau pateiktus filmukus. Taip kuriant naujus filmukus – vadinamus „miksais“.
- Įgarsintų prezentacijų iš vartotojo įkeltų skaidrių kūrimas.
- Pinigų mokėjimas už medžiagos įkėlimą. Tiesa sakant analizuojamose svetainėse tai pasitaikė tik kartą, bet tai galėtų būti gan efektyvi medžiagos pritraukimo priemonė, jei ne papildomų išlaidų poreikis tokie veiksmai organizuoti (pvz. mokėti asmeniui, kuris peržiūri filmukus, kad nebūtų mokama už jau kažkieno kito sukurtą filmuką ir pan.) bei problemos susijusios su intelektinės nuosavybės teisių paaisymu.
- Vaizdo transliavimas realiu laiku naudojantis internetine kamera. Pasitaikė, kad vienoje iš svetainių tokiu principu buvo organizuojami net pokalbiai (chat);
- Atsakymas (reakcijos išreiškimas) į peržiūrėtą filmuką atsiunčiamu nauju filmuku.

Pavyzdžiai:

<http://www.clipshack.com/> <http://www.dropshots.com/> - internetinės kameros panaudojimas svetainės turinio kūrimui;

<http://www.eyespot.com/> - medžiagos miksavimo galimybė;

<http://www.vmix.com/> - įgarsintų prezentacijų kūrimas;

<http://www.revver.com/> - mokami pinigai už filmukų įkėlimą;

<http://www.stickam.com/> - transliacijos realiu laiku ir chat'ai naudojantis internetine kamera.

Vartotojų įtraukimas į svetainės gyvenimą

Be to, kad svetainės skatina ne tik turinio įkėlimą, bet ir jo kūrimą pačioje svetainėje, joms ypač svarbu ir tai, kad svetainės lankytojai kuo labiau įsitrauktų į patį svetainės gyvenimą. Iš tokių svetainės elementų galima paminėti:

- Svetainėje esančios medžiagos komentavimas raštu ir internetinės kameros įrašu. Viena vertus dažnai sukurta medžiaga pateikiama publikavimo svetainėse būtent siekiant sulaukti atsakomosios reakcijos (manau, kad dėl šios priežasties populiarumo susilaukti daugiau galimybių turi svetainė su įdiegtu komentavimu, nei ta kurioje tokia galimybė negalima). Kita vertus yra dalis tokių svetainių lankytojų, kurie patys neteikia medžiagos, bet su malonumu komentuoja kitų įkeltą medžiagą. Komentarų pagrindu tarp autoriaus ir komentatorių užsimezga dialogas, kas dar labiau skatina įsitraukimą į svetainę.
- Įsitraukimą tiek į turinio teikimą, tiek į komentavimą skatina ir kai kurių svetainių naudojamos „lyderių lentos“, kuriose skelbiami daugiausiai įkeliantys medžiagos bei daugiausiai komentuojantys ar pan. Tokiu pačiu efektu pasižymi ir „topai“: žiūrimiausių filmukų Top 10, aktyviausių komentatorių Top 100 ir pan.
- Dar vienas lankytojų įtraukimo būdas, kartu ir kitiems lankytojams suteikiantis daugiau informacijos apie filmuko vertę ar patrauklumą yra reitingavimas. Atliekamas labai įvairiais būdais (pvz., skiriant tam tikrą skaičių žvaigždučių ar balų).
- Ne dažnai pasitaikantis, bet, mano galva, gan įdomus ir galima sakyti veiksmingas vartotojų įtraukimo ir medžiagos paieškos tobulinimo elementas yra suteikimas vartotojams galimybės, tam tikrai, peržiūrėti medžiagai priskirti papildomus raktinius žodžius (tag).

- Chatai (tekstiniai ir internetinių kamerų transliacijų pagrindu) yra gan dažnai pasitaikantis svetainių elementas įtraukiantis vartotojus.
- Vienas iš svarbesnių svetainių elementų įtraukiant vartotojus į svetainės gyvenimą yra tai, kad jiems suteikiamos galimybės kurti įvairias grupes. Grupės pagal sukūrimo tikslus galima suskirstyti į atviras, tam tikrai temai skirtas grupes, į kurias gali įsijungti kiekvienas norintis bei uždaras grupes apsaugotas slaptažodžiu, į kurias priimami dalyviai tik su jų autoriaus leidimu arba jam tiesiogiai pakvietus. Dažniausiai tokios grupės turi galimybę įkelti medžiagą tik į šią grupę ir kai kuriais atvejais dar turi savo uždara arba atvira pokalbių forumą. Retai kada šios grupės pasižymi kitų publikavimo svetainių grupėms nebūdingomis savybėmis ir pagrindinis jų vertinimo rodiklis galėtų būti grupės sukūrimo ir naudojimosi paprastumas.
- Mano kanalo (My Chanel) galimybė. Svetainės vartotojas gali susikurti savo filmukų kanalą, kuriuo gali būti transliuojami jo sukurti/įkelti filmukai arba jo pačio transliavimui atrinkti filmukai. Kažkuo ši galimybė panaši į grupių kūrimą, kadangi susidaro tam tikros pasirinktą kanalą žiūrinčiųjų grupės. Dažniausiai tokiems kanalams suteikiamos ir RSS kodas, kad lengviau būtų sekti naujoves.
- Vidinis elektroninis paštas – faktiškai įgalinantis kurtis savitas grupes svetainės viduje. Naudojantis šiuo paštu galima bendrauti asmeniškai tarp svetainės dalyvių, o stiprioji tokio pašto pusė yra tai, kad naudojantis juo galima siųsti faktiškai neribojamo dydžio failus.

Savaime aišku, kad svetainės siūlydamos aukščiau išvardintas galimybes tikisi netik įtraukti naudotojus, bet taip kartu ir juos priirti prie svetainės.

Pavyzdžiai:

<http://grouper.com/> <http://www.dropshots.com/> <http://www.clipshack.com/> - įvairios komentavimo pasinaudojant internetinę kamerą galimybės;

<http://www.zippyvideos.com/> <http://video.google.com> – Top 10, Top 100 ir “Lyderių lentos“ pavyzdžiai;

<http://www.eyespot.com/> - filmukų reitingavimas;

<http://www.broadbandsports.com/> <http://www.vsocial.com/> - naujų raktinių žodžių (tag) priskyrimas;

<http://www.dailymotion.com/> <http://www.ourmedia.org/> <http://www.youtube.com/> - grupių sudarinėjimo pavyzdžiai;

<http://www.mediamax.com/> - vidinio el. pašto pavyzdys;

<http://www.youtube.com/> - lengvai suformuojamas transliavimo kanalas (My chanel).

Papildomos įkeltos medžiagos viešinimo galimybės

Kaip jau buvo minėta vienas iš svarbiausių vaizdo medžiagos teikimo analizuojamoms svetainėms paskata yra tai, kad norima, jog įkeltą medžiagą pamatytų visi arba reikiama žmonės. Todėl svetainės dažniausiai stengiasi suteikti kuo daugiau ir įvairesnių galimybių įkeltai medžiagai pavišinti:

- Tiesioginė nuoroda į įkeltą medžiagą, kurią galima įsidėti savo svetainėje ar pasiųsti paštu.
- Automatizuotas žinutės siuntimas nurodytiems adresatams, palengvinantis paskelbimą apie įkeltą medžiagą.

- RSS feed'as – suteikiamas tose svetainėse, kur medžiagos publikavimui vartotojas gauna atskirą puslapį ar susikuria savo „kanalą“.
- Filmuko rodymo programos lango kodas – jį įdiegus galima savo paprastoje svetainėje transliuoti įkeltos į publikavimo svetainę medžiagos įrašą.
- Dar viena paminėtina įkeltos medžiagos paviešinimo galimybė yra įkelto filmuko nusiuntimas tiesiai kitam žmogui į mobilų telefoną. Deja, tai siūlo tik kelios svetainės ir tik į tam tikrus tinklus.
- Filmuko turinį atspindinčio paveikslėlio nuorodos suteikimas. Ji naudojama vietoje tekstinės nuorodos vartotojų asmeninėse svetainėse.

Be abejo, šių dalykų naudojimas kartu yra ir svetainių reklaminis triukas pritraukiantis daugiau vartotojų.

Pavyzdžiai:

<http://www.bolt.com/> - tiesioginė nuoroda, automatizuotas žinutės siuntimas, filmuko rodymo programos kodas;

<http://www.eyespot.com/> - filmuko nusiuntimas tiesiai kitam asmeniui į mobilų telefoną.

Medžiagos į svetainę nusiuntimo būdai

Pagrindinis medžiagos į svetainės nusiuntimo būdas yra tiesioginis siuntimas per svetainę, bet siekiant pritraukti vartotojus ir sudaryti jiems kuo lengvesnes galimybes pateikti savo filmukus, svetainės taipogi siūlo ir kitus būdus.

Dažniausiai pasitaikantys būdai:

- Specialios, į kompiuterį instaliuojamos, programėlės paspartinančios didesnės apimties failų nusiuntimą į svetainę;
- Tiesioginis įrašymas naudojantis internetine kamera;
- Filmukų siuntimas iš mobilaus telefono (kaip MMS žinutę arba kaip elektroninį pašta nurodytu adresu).

Rečiau pasitaikantys būdai:

- Kai kurios svetainės siūlo galimybę atsiųsti medžiagą naudojantis Windows Movie Maker programa, prieš tai ją atitinkamai konfigūravus.
- Svetainės rodančios netik joje pačioje padėtus failus taip pat suteikia galimybę ir paprasčiausiai nurodyti medžiagos adresą kitoje svetainėje.
- Taip pat galima medžiagą svetainei nusiųsti kaip paprastą failą iš savo el. pašto dėžutės specialiai sukurtu adresu.
- Dar vienas būdas - medžiagos įkėlimas naudojantis FTP serveriu.

Savaime aišku, kad čia reiktų paminėti ir tai, kad daug ką lemia ir tai ar lengva pasinaudoti siūlomomis galimybėmis ar ne, nes kartais geriau vienas lengvai suprantamas ir naudojamas atsiuntimo būdas nei keli mažiau patogūs.

Pavyzdžiai:

<http://blip.tv> – medžiagos siuntimas naudojantis Windows Movie Maker ir FTP serveriais;

<http://www.broadbandsports.com/> <http://www.videosift.com/> - galimybė nurodyti medžiagos adresą (URL) kitoje svetainėje;

<http://www.vimeo.com/> - medžiagos nusiuntimas naudojantis paprastu el. paštu.

Svetainės vaizdumas ir informacija apie turinį

Savaime aišku, kad svetainės lankomumui turi įtakos ir tai ar svetainė lengvai suprantama vartotojams (user friendly). Be abejo, kaip ir kitose internetinėse svetainėse filmukų publikavimo svetainėse yra svarbus paprastumas ja naudotis, atliekamų funkcijų logiškumas ir kiti patogumo faktoriai. Kadangi publikavimo svetainės išsiskiria iš kitų svetainių savo specifiškumu, didelę įtaka šioms svetainėms turi jų vaizdumas ir informacijos apie filmukus tinkamas pateikimas.

Kalbant apie informaciją pateikiamą apie filmukus svarbus yra pateikiamas paveikslukas iš kurio jau galima numanyti filmuko turinį. Kartais automatinis filmuką atspindinčios skaidrės parinkimas neduoda norimo rezultato, todėl net keliose svetainėse teko aptikti galimybę patiems vartotojams pasirinkti kokią skaidrę jie norėtų matyti tituline.

Savaime aišku svarbi yra ir tekstinė informacija pateikiama apie filmuką: autorius/įkėlėjas; publikavimo data; kategorija, kuriai priskiriamas filmukas; raktiniai žodžiai (tags); medžiagos autorinės teisės; reitingas; komentarų skaičius; žiūrėjusiųjų skaičius. Taip pat apie filmą daug ką pasako ir tai kiek žmonių jį pažymėjo savo mėgstamiausiu. Labai retai nurodoma informacija yra dydis, trukmė, formatas.

Dažniausiai pasitaikanti informacija rodoma pagrindiniame puslapyje arba prie paieškos rezultatų yra autorius/įkėlėjas, raktiniai filmuko žodžiai, įkėlimo data, bei kategorija, kuriai priskirtas filmukas. Kita aukščiau išvardinta informacija dažniausiai būna pridėtinė ir ją svetainės dažniausiai pateikia jau pradėjus žiūrėti filmuką. Peržiūrėjus analizuojamas svetainės susidarė nuomonė, kad visgi vieni iš svarbiausių duomenų, leidžiančių apsispręsti žiūrėti filmuką ar ne, yra reitingas, komentarų skaičius, žiūrėjusiųjų skaičius bei kiek žmonių jį pažymėjo mėgstamiausiu. Šiuos duomenis galima būtų pavadinti atspindinčiais filmuko vertę ir patrauklumą.

Raktinių žodžių rinkiniai – dar vienas svetainių vaizdumo ir informuotumo pavyzdys. Jį naudoja faktiškai visos svetainės. Kartai tai pateikiama kaip sąrašas, bet dažniausiai kaip raktinių žodžių debesis (tags cloud).

Kai kurios svetainės siekdamos didesnio informuotumo bei norėdamos įtraukti vartotoją, žiūrint filmuką būtinai pateikia ir kitus svetainėje esančius filmukus atspindinčius paveikslėlius, arba pabaigus žiūrėti filmuką tame pačiame rodymo programos lange pradeda rodyti kitų filmukų ištraukas.

Pavyzdžiai:

<http://grouper.com/> - vien įdomiausių svetainių kalbant apie vaizdumą ir informacijos apie turinį pateikimą;

<http://www.ourmedia.org/> - viena iš prasčiausių svetainių tiek informacijos pateikimo ir vaizdumo prasme;

<http://www.metacafe.com/> <http://grouper.com/> - svetainės suteikiančios galimybę pasirinkti filmuką atspindintį paveiksluką (thumbnail) ir pasibaigus filmukui rodančios kitų filmukų ištraukas.

Reklama filmukų publikavimo svetainėse

Norėdamos išsilaikyti svetainės turi atrasti sau priimtinius veiklos finansavimo būdus. Tai gali būti lėšos gaunamos iš rėmėjų (verslo ar nevyriausybinio sektoriaus), lankytojų aukos, komercinė reklama bei papildomų mokamų paslaugų teikimas (pvz., už papildomą kainą suteikiam daugiau vietos asmeninės medžiagos saugojimui; bazinis paslaugų paketas gaunamas nemokamai, o už papildomas reikia mokėti (vartotojo medžiagos on-line aplankų apsaugotų slaptažodžiu sukūrimas)).

Reklamos tipai filmukų publikavimo svetainėse nesiskiria nuo kitose svetainėse naudojamų: tekstinė reklama su nuorodomis, vizualinė reklama „baneriai“ arba atsidarius svetainę atsirandantys papildomi reklaminiai langai.

Galima pastebėti, kad dažniausiai filmukų publikavimo svetainės pasitaiko paprasčiausia tekstinė reklama puslapio šonuose. Galima spėti, kad tekstinė reklama dažniausiai pasirenkama dėl to, kad svetainės būna ir taip perkrautos vaizdinių elementų. Jei naudojama vizualinė reklama, ji dažniausiai būna viena, kaip pagrindinė, o kitos reklamos pateikiamos tekstine forma.

Pavyzdžiai:

www.ifilm.com – labiausiai reklamos galimybes išnaudojanti svetainė. Galima sakyti, kad net kiek persistengianti;

<http://www.clipshack.com/> - vaizdinės ir tekstinės reklamos naudojimas.

Rekomendacijos

Išanalizavus publikavimo svetainės galima būtų suformuluoti tokias rekomendacijas publikavimo svetainei, jei ji būtų kuriama Lietuvos kaimiškųjų bendruomenių aktyvistų sukurtai vaizdinei medžiagai viešinti:

1. Publikavimo svetainė turėtų būti atvira, kadangi potencialių šios svetainės vartotojų nebūtų labai daug ir greičiausiai, kad sukurta medžiaga būtų publikuojama tam, kad ją galėtų viešai įvertinti „sava“ publika (kaip matyti iš analizės paprasčiausiai pateikti medžiagą internete yra tikrai daug).
2. Iš analizėje išvardintų daugelio galimybių skatinti kurti papildomą turinį pačioje svetainės ir įtraukti vartotojus į svetainės gyvenimą, gal būt vertėtų įgyvendinti galimybę kurti naują ir komentuoti pateiktą medžiagą interneto kameros pagalba bei įgyvendinti filmukų reitingavimą ir įvairius TOP 10 ir 100 sudarymus.
3. Kaip matyti skyrelyje „Medžiagos į svetainę nusiuntimo būdai“ svetainės propaguoja tikrai daug būdų turiniui į jų svetainės pateikti. Greičiausiai tokio pobūdžio bendruomenių aktyvistų svetainei visai pakaktų tik poros stabiliai veikiančių būdų: medžiagos įkėlimas tiesiogiai per svetainę ir pasinaudojant internetine kamera.
4. Itin svarbu būtų svetainėje tinkamai sutvarkyti galimybę paskelbti apie įkeltą filmuką norimiems žmonėms, kadangi tai svarbu teikiantiems medžiagą žmonėms, nes pagrindinė paskata dėti savo medžiagą yra tai, kad apie ją sužinotų kiti, o taip pat ir pačiai svetainei, nes tokiu būdu galima būtų pritraukti naujų vartotojų. Tam svetainėje visiškai pakaktų galimybės nusikopijuoti įkeltos medžiagos tiesioginę nuorodą ir automatizuotai pasiųsti el. pašto žinutę su kvietimu pasižiūrėti įkeltą medžiagą. Kitas minimame skyrelyje išvardintas galimybes neverta būdų diegti, nes jų įdiegimo kaštai nebūtų adekvatūs naudai.
5. Informacija apie filmukus. Be abejo, teikiant informaciją apie filmuką turėtų atspindėti autorius vardas, pavadinimas ir viena iš galimybių (filmuko peržiūros skaičius ar jo reitingas). Pagal galimybes reiktų sudaryti galimybę rodyti filmukus atspindinčius

paveikslėlius, kurie kartais suteikia tokios informacijos, kurios negalima koncentruotai pateikti raštu.

6. Savaimė aišku, svetainėje turėtų būti filmukų komentavimo galimybė, nes dažniausiai norima netik įkelti savo sukurtą medžiagą, bet ir sužinoti ką apie ją mano kiti.
7. Kuriant svetainę būtina reiktų rimtai išanalizuoti intelektualinės nuosavybės teisių aspektus.